

ПРЕДЛОГ - ЗАКОН ЗА СПРЕЧУВАЊЕ И ЗАШТИТА ОД ДИСКРИМИНАЦИЈА

I. ОПШТИ ОДРЕДБИ

Предмет на Законот Член 1

- (1) Со овој закон се обезбедува спречување и заштита од дискриминација во остварувањето на правата загарантирани со Уставот на Република Македонија, закон и ратификувани меѓународни договори.
- (2) За заштита од дискриминација се формира Комисија за заштита од дискриминација.
- (3) Комисијата за заштита од дискриминација има својство на правно лице.

Примена на Законот Член 2

Заштитата и забраната од дискриминација се однесува на сите физички и правни лица во процесот на остварување на правата и слободите гарантирани со Уставот и со законите на Република Македонија.

Основи за дискриминација Член 3

Се забранува секоја директна или индиректна дискриминација, повикување и поттикнување на дискриминација и помагање во дискриминаторско постапување врз основа на: пол, раса, боја на кожа, род, припадност на маргинализирана група, етничка припадност, јазик, државјанство, социјално потекло, религија или верско уверување, образование, политичка припадност, личен или општествен статус, ментална и телесна попреченост, возраст, семејна или брачна состојба, имотен статус, здравствена состојба или било која друга основа која е предвидена со закон или со ратификуван меѓународен договор (во понатамошниот текст: дискриминаторска основа).

Примена на Законот Член 4

Овој закон се применува од страна на сите државни органи, органи на единицата на локалната самоуправа, правни лица со јавни правни овластувања и правни и физички лица во областа на:

1. Работата и работните односи;
2. Образование, наука и спорт;
3. Социјална сигурност, вклучувајќи го и подрачјето на социјална заштита, пензиско и инвалидско осигурување, здравствено осигурување, и здравствена заштита;
4. Правосудство и управа;
5. Домување;
6. Јавно информирање и медиуми;
7. Пристап до добра и услуги;
8. Членување и делување во синдикалните, политичките партии, здруженија на граѓани и фондации или други организации засновани на членство;
9. Култура; и

10. Други области определени со закон.

Значење на изразите употребени во овој закон Член 5

Одделни изрази употребени во овој закон го имаат следново значење:

1. Афирмативни мерки се активности на надлежните државни органи кои се насочени кон спречување и заштита од дискриминација, односно, намалување или елиминирање на фактичка нееднаквост којашто настанала како резултат на претходна дискриминација.
2. Дискриминација е секое неоправдано правно или фактичко, непосредно или посредно правење на разлика или нееднакво постапување, односно пропуштање (исклучување, ограничување, или давање првенство) во однос на лица или групи кое се заснова на пол, раса, боја на кожа, род, припадност на маргинализирана група, етничка припадност, јазик, државјанство, социјално потекло, религија или верско уверување, образование, политичка припадност, личен или општествен статус, ментална и телесна попреченост, возраст, семејна или брачна состојба, имотен статус, здравствена состојба или било која друга основа.
3. Лице е физичко лице кое престојува на територијата на Република Македонија и правно лице кое е регистрирано, односно врши дејност на територијата на Република Македонија.

II. ОБЛИЦИ НА ДИСКРИМИНАЦИЈА

Директна и индиректна дискриминација Член 6

- (1) Директна дискриминација врз дискриминаторска основа е секое неповолно постапување, разликување, исклучување или ограничување кое како последица има или би можело да има одземање, нарушување или ограничување на еднаквото признавање или уживање на човековите права и основни слободи, споредено со третманот кој го има или би можело да го има друго лице во исти или слични услови.
- (2) Индиректна дискриминација врз дискриминаторска основа е секое ставање на некое лице или група во неповолна положба во споредба со други лица, со донесување привидно неутрална одредби, освен кога таквите одредби, произлегуваат од оправдана цел, а средствата за постигнување на таа цел се соодветни и неопходни.

Вознемирување Член 7

- (1) Вознемирувањето и понижувачко постапување претставува повреда на достоинството на лице или на група на лица кое произлегува од дискриминаторска основа и кое има за цел или резултат повреда на достоинството на одредено лице или создавање заканувачка, непријателска, понижувачка или застрашувачка средина, пристап или практика.
- (2) Сексуално вознемирување е несакано однесување од полов карактер, кое се изразува физички, вербално или на било кој друг начин, а има за цел или последица

повреда на достоинството на едно лице, особено кога се создава непријателска, заканувачка, деградирачка или понижувачка средина.

Дискриминација на лица со ментална и телесна попреченост Член 8

(1) Под дискриминација на лица со ментална и телесна попреченост се подразбира намерно: оневозможување или отежнат пристап до здравствена заштита односно ускратување на правата на здравствена заштита, редовен медицински третман и лекови рехабилитациони средства и мерки во согласност со нивните потреби, ускратување на правото на брак и создавање на семејство и други права од областа на бракот и семејните односи, ускратување на правото на образование, на работа и правата од работниот однос.

(2) Дискриминација на лица со ментална и телесна попреченост постои и тогаш кога нема да се преземат мерки за отстранување на ограничувањата односно прилагодување на инфраструктурата и просторот, користење на јавно достапни ресурси, или учество во јавниот и општествениот живот.

Потешки облици на дискриминација Член 9

Како потешок облик на дискриминација во смисла на овој закон ќе се смета дискриминацијата направена кон одредено лице по повеќе дискриминаторски основи (повеќекратна дискриминација), дискриминација направена повеќе пати (повторена дискриминација), којашто е правена подолго време (продолжена дискриминација) или којашто со своите последици особено тешко го погодува дискриминираното лице.

III. ИСКЛУЧОЦИ ОД ДИСКРИМИНАЦИЈА

Член 10

Нема да се смета за дискриминација:

- 1) постапување кое има за цел заштита на здравјето на луѓето, општата безбедност и спречување на извршување на кривични дела што треба да биде оправдано со легитимна цел и разумни и нужни средства за постигнување на целта;
- 2.) различниот третман на странците на начин и во постапка утврдени со закон, различниот третман на лицата во однос на одредено работно место кога природата на таа работа или условите во кои се извршува се поврзани со некоја од дискриминаторските основи, односно, претставува суштински и одлучувачки услов за извршување на работните задачи;
- 3) различниот третман на лицата врз основа на религија, верско уверување или пол, во врска со занимање кое се одвива во религиозни институции или организации кога, според карактерот на конкретното занимање или активност, или поради условите во кои се остварува, религијата, уверувањето или полот, претставуваат суштински и одлучувачки услов за извршување на конкретното занимање или активност;

4) барањето на определена старост, професионално искуство или стаж во работните односи, обуката и образованието, кога истите претставуваат суштински и одлучувачки услов за извршување на работата и напредување во кариерата;

5) посебна заштита на бремени жени, мајки, деца без родители, деца без родителска грижа, деца под старателство, малолетници самохрани родители, лица со посебни потреби и стари лица;

6) преземање на мерките предвидени со закон за поттикнување на вработувањето;

7) различниот третман на лицата со метална и телесна попреченост, согласно со закон;

8) преземање на мерките во областа на образованието и обуката насочени кон воспоставување на еднакви можности за вработување на мажите и жените;

9) преземање на мерки за заштита на посебноста и идентитетот на лицата, припадници на различни заедници и нивното право да го негуваат и развиваат сопствениот идентитет индивидуално или во заедница со другите членови;

10) преземање на афирмативни мерки кои имаат за цел заштита на маргинализираните групи, односно елиминирање или редуцирање на фактичките нееднаквости и ако преземањето на мерките со разумни средства е оправдано и пропорционално на целта.

IV. КОМИСИЈА ЗА ЗАШТИТА ОД ДИСКРИМИНАЦИЈА

Комисија за заштита од дискриминација

Член 11

(1) Комисијата за заштита од дискриминација е самостоен и независен орган која работи во согласност со надлежностите утврдени со овој закон (во натамошен текст: Комисија).

(2) Комисијата има својство на правно лице со седиште во Скопје.

Состав на Комисијата

Член 12

(1) Комисијата е составена од 7 члена.

(2) Членовите на Комисијата ги именува Собранието на Република Македонија со мандат од пет години, без право на повторен избор

(3) Од редот на членовите именувани во став 2 на овој член Комисијата избира претседател со мандат од една година.

Именување на членови на Комисијата

Член 13

За член на Комисијата може да биде именувано лице кое ги исполнува следните услови:

- да е државјанин на Република Македонија и да има постојано место на живеење во Република Македонија
- да има високо образование од областа на општествените науки, да ужива углед во вршењето на функцијата и најмалку десет години работно искуство.

Член 14

- (1) Собранието на Република Македонија го објавува огласот за именување на членовите на Комисијата во Службен весник на Република Македонија и во дневен печат.
- (2) Огласот од ставот (1) на овој член трае 15 дена од денот на неговото објавување во Службен весник на Република Македонија.
- (3) При изборот на членовите на Комисијата да се има предвид принципот за соодветна и правична застапеност.
- (4) Комисијата за прашања на изборите и именувањата на Собранието на Република Македонија подготвува предлог на листа од пријавените кандидати и ја доставува до Собранието на Република Македонија.

Член 15

- (1) Претседателот на Комисијата пред истекот на неговиот мандат за претседател може да биде разрешен по негово барање.
- (2) Доколку претседателот е разрешен согласно со ставот(1) на овој член Комисијата избира претседател за остатокот на мандатот на разрешениот претседател.

Член 16

- (1) Членовите на Комисијата имаат статус на именувани лица.
- (2) Членовите на Комисијата имаат право на месечен надоместок во висина од 2 просечни месечни нето плати исплатени по работник во Република Македонија.

Разрешување на член на Комисијата

Член 17

- (1) Собранието на Република Македонија го разрешува членот на Комисијата пред истекот на мандатот по предлог на Комисијата за прашања на изборите и именувањата ако:
  1. сам го побара тоа;
  2. поради смрт;
  3. ако со правосилна одлука му е изречена забрана за вршење професија дејност или должност;
  4. ако со правосилна судска одлука е осуден на казна затвор од над шест месеци или по било кој основ е казнет за дискриминација;
  5. трајно ја загуби психофизичката способност за вршење на функцијата; и
  6. нестручно, пристрасно и несовесно ја врши функцијата.
- (2) Исполнувањето на условите за разрешување од ставот (1) на овој член ги утврдува Комисијата со мнозинство гласови од вкупниот број на членови и поднесува иницијатива за разрешување на член на Комисијата до Собранието на Република Македонија.

Член 18

Кога член на Комисијата е разрешен согласно со одредбите од членот 17 на овој закон Собранието на Република Македонија објавува оглас за именување на член на Комисијата со мандат во траење по истекот на мандатот на разрешениот член.

Надлежности на Комисијата
Член 19

Надлежности на Комисијата:

1. Постапува по претставки, дава мислење и препораки за конкретните случаи на дискриминација;
2. На подносителот на претставката му дава информации за неговите права и можности за покренување на судска или друга постапка за заштита;
3. Дава предлози за поднесување прекршочни пријави поради сторени повреди на овој закон;
4. Покренува иницијатива за поведување на постапка пред надлежните органи поради сторени повреди на овој закон;
5. Поднесува годишен извештај до Собранието на Република Македонија;
6. Ја информира јавноста со случаите на дискриминација;
7. Го следи спроведувањето на овој закон, иницира измена на прописи заради спроведување и унапредување на заштитата од дискриминација;
8. Воспоставува соработка со органите надлежни за остварување на еднаквост и заштита на човековите права во локалната самоуправа;
9. Дава препораки на државните органи за преземање на мерки за остварување на еднаквоста;
10. Дава мислења по предлози на закони од значење за заштита од дискриминација.

V. ПОСТАПКА ЗА СПРЕЧУВАЊЕ И ЗАШТИТА ОД ДИСКРИМИНАЦИЈА ПРЕД КОМИСИЈАТА

Постапување на Комисијата
Член 20

- (1) Лицето кое смета дека претрпело дискриминација поднесува претставка до Комисијата, писмено или усмено на записник, без обврска за плаќање на такса и друг надомест.
- (2) Со претставката лицето поднесува и докази од кои може да се утврди актот на дискриминација.
- (3) Претставката може да се поднесе најдоцна во рок од три месеци од денот кога била сторена повредата или најдоцна една година од дознавањето за актот на дискриминација.
- (4) Комисијата може да поведе постапка и по истекот на рокот доколку оцени дека се работи за случај од таква важност за кој би било неопходно и целисходно да се води постапката.
- (5) Претставката комисијата ја доставува до лицето против кого е поднесена во рок од 15 дена од денот на приемот.

Член 21

- (1) Комисијата постапува по претставката доколку постапката пред судот за истата работа не е веќе поведена или правосилно завршена.
- (2) Комисијата не постапува по претставката ако е очигледно дека нема повреда на правото на кое поднесувачот се повикува, ако во истата работа веќе постапувал, а не се

понудени нови докази и ако утврди дека поради истек на времето од направената повреда на правото, не е можно да се постигне целта на постапката.

Утврдување на фактичка состојба Член 22

(1) По прием на претставката Комисијата ја утврдува фактичката состојба со увид во документите и земање на изјави од подносителот на претставката, лицето против кое е поднесена претставката, како и од други лица.

(2) Лицето против кое е поднесена претставката може да се изјасни за наводите во претставката во рок од 15 дена од денот на нејзиниот прием.

Мислење и препораки

Член 23

(1) Комисијата дава мислење за наводната дискриминација во рок од 90 дена од денот на поднесување на претставката, и за тоа го известува поднесувачот и лицето против кое претставката е поднесена.

(2) Со писменото мислењето, а по утврдената дискриминација, Комисијата препорачува начин на отстранување на повредите на правото.

(3) Лицето на кое препораката е упатена, должно е да постапи по препораката и да ја отстрани повредата на правото во рок од 30 дена од денот на приемот на препораката, како и за тоа да ја извести Комисијата.

Член 24

Ако лицето на кое препораката е упатена не постапи по препораката, односно не ја отстрани повредата на правото, Комисијата може да покрене иницијатива за поведување на постапка пред надлежен орган за утврдување на негова одговорност.

Стручно-административни и технички работи на Комисијата Член 25

Стручно-административните и техничките работи на Комисијата ги врши Министерството за труд и социјална политика.

Соработка со други органи Член 26

Сите физички и правни лица, државните органи, органите на единиците на локалната самоуправа, другите органи и организации кои вршат јавни овластувања и јавните установи и служби, се должни на барање на Комисијата да и дадат податоци за конкретни случаи на дискриминација.

Вршење увид во документација
Член 27

Во вршењето на работите од својата надлежност, Комисијата може да изврши непосреден увид во документацијата на државните органи, органите на единиците на локалната самоуправа, другите органи и организации кои вршат јавни овластувања и јавните установи и служби кои располагаат со податоци и информации за случаи на дискриминација.

Соработка со Народниот правобранител
Член 28

Во вршењето на работите од својата надлежност, Комисијата соработува со Народниот правобранител за конкретни случаи на дискриминација.

VI. СУДСКА ЗАШТИТА

Судска надлежност и постапка
Член 29

- (1) Лицето кое смета дека поради дискриминација му е повредено некое право овластено е да поднесе тужба пред надлежен суд.
- (2) Во постапката соодветно се применуваат одредбите од Законот за парничната постапка.
- (3) Постапката е итна.

Месна надлежност
Член 30

Во постапката за заштита од дискриминација месно е надлежен, покрај судот за општа месна надлежност и судот на чие подрачје е седиштето, односно живеалиштето на тужителот.

Тужба
Член 31

- (1) Со тужбата од член 29 став 1 од овој закон може да се бара:
  - 1) да се утврди дека тужениот го повредил правото на тужителот на еднаков третман, односно дејствието коешто го презел или пропуштил може непосредно да доведе до повреда на правата на еднаквост во постапувањето;
  - 2) да се забрани преземање дејствија со кои се крши или може да се прекрши правото на тужителот на еднакво постапување, односно да се извршат дејствија со кои се отстранува дискриминацијата или нејзините последици;

- 3) да се надомести материјалната и нематеријалната штета причинета со повреда на правата заштитени со овој закон;
  - 4) да се објави во медиумите пресудата со која е утврдена повреда на правата на еднакво постапување на трошок на тужениот.
- (2) Барањата од став 1 од овој член, може да се истакнат заедно со барањата за заштита на други права за кои се одлучува во парнична постапка, ако сите барања се во меѓусебна врска и ако ист суд е стварно надлежен за нив, без оглед дали за тие барања е пропишано решавање во општа или во посебна парнична постапка.

Мерки за обезбедување Член 32

- (1) Пред започнувањето или во текот на постапката по повод тужбеното барање од член 31 став 1 од овој закон, судот може на предлог на странката да одреди мерки за обезбедување .
- (2) Со поднесувањето на предлогот за мерки за обезбедување потребно е:
- подносителот на барањето да направил веројатно дека е повредено неговото право на еднакво постапување; и
  - одредувањето на мерката да е потребно заради отстранување на опасноста од ненадоместлива штета, особено тешки повреди на правата на еднакво постапување или спречување на насилство.
- (3) За мерките од став (1) на овој член одлучува судот кој е надлежен за тужбените барања на начин и во постапка утврдена со закон.

Товар на докажување Член 33

- (1) Ако странката во судска постапка тврди дека согласно одредбите на овој закон и е повредено нејзиното право на еднакво постапување должна е да ги изнесе сите факти и докази кои го оправдуваат нејзиното тврдење. Докажувањето дека немало дискриминација паѓа на товар на спротивната странка.
- (2) Одредбата на став 1 од овој член не се применува во прекршочната и казнената постапка.

Учество на трети лица Член 34

- (1) Во парница по повод тужбата од член 29 од овој закон, може како замешувач на страна на лицето кое тврди дека е дискриминирано да се придружи орган, организација, установа, здружение или друго лице, кое во рамките на својата дејност се занимава со заштита на правата на еднакво постапување за чијшто права се одлучува во постапката. За учеството на замешувачот одлучува судот со примена на одредбите на Законот за парнична постапка
- (2) Судот ќе дозволи учество на замешувач од став (1) само со одобрение на лицето на чијашто страна замешувачот сака да се замеша.
- (3) Замешувачот од став (1) од овој член може да презема дејствија во постапка и во постапката ги има сите права што му припаѓаат на замешувачот.
- (4) Без оглед на резултатот на парницата замешувачот од став (1) на овој член сам ги сноси трошоците од своето учество во парницата.

Јавно објавување на пресудата

Член 35

- (1) Барањето за објавување на пресудата од член 31 став (1) точка 4) на овој член судот ќе го усвои ако утврди дека:
- 1) до повреда на правата на еднакво постапување дошло со посредство на медиумите, или
  - 2) дека информацијата за постапување кое го крши правото на еднакво постапување била објавена во медиумите, а објавувањето на пресудата е потребно поради целосен надомест за сторената штета или заштита од нееднакво постапување во идни случаи.
- (2) Ако го усвои барањето за објавување на пресудата, судот ќе наложи пресудата да се објави во целост или делумно заради заштита на лични податоци.
- (3) Пресудата со која се налага објавување во медиумите го обврзува издавачот на медиумот во кој треба да се објави пресудата, без оглед на тоа дали бил странка во постапката.

Заедничка тужба за заштита од дискриминација

Член 36

- (1) Здруженија и фондации, установи или други организации од граѓанското општество, кои имаат оправдан интерес за заштита на колективните интереси на одредена група или во рамките на својата дејност се занимаваат со заштита на правата на еднакво постапување, можат да поднесат тужба и во постапката пред судот да настапат како сопарничари против лицето кое го повредило правото на еднакво постапување, ако направат веројатно дека со постапувањето на тужениот е повредено правото на еднакво постапување на поголем број лица.
- (2) Во тужбата од став 1 може да се истакне барање:
1. да се утврди дека постапувањето на тужениот го повредило еднаквиот третман во однос на членовите на групата;
  2. да се забрани преземање дејствија со кои се крши или може да се прекрши еднаквиот третман, односно да се извршат дејствија со кои се отстранува дискриминацијата или нејзините последици во однос на членовите на групата;
  3. пресудата со која е утврдена повреда на правата на еднакво постапување да се објави во медиумите на трошок на тужениот.
- (3) Другите одредби од овој закон, кои се однесуваат на тужбите од член 31 став 1 од овој закон, на соодветен начин се применуваат на тужбата од став 1 од овој член.
- (4) Тужбата од став 1 на овој член е дозволена доколку постои согласност од лицето кое тврди дека е дискриминирано.

VII .ПРЕКРШОЧНИ ОДРЕДБИ

Член 37

- (1) Глоба во износ од 400 до 600 евра во денарска противвредност ќе се изрече за прекршок на секој оној кој повикува или поттикнува на дискриминација и помага во дискриминаторско постапување врз основа на дискриминаторска основа (член3).

(2) Глоба во износ од 600 до 800 евра во денарска противвредност ќе се изрече за прекршокот од став (1) на овој член на одговорното лице во правното лице, во државен орган, во органот на единицата на локална самоуправа или орган со јавни овластувања или на поединец кој во вид на регистрирано занимање врши определна дејност.

(3) Глоба во износ од 800 до 1000 евра во денарска противвредност ќе се изрече за прекршокот од став(1) на правното лице

Член 38

(1) Глоба во износ од 400 до 600 евра во денарска противвредност ќе се изрече за прекршок на секој оној кој ќе го повреди достоинството на одредено лице или создавање заканувачка, непријателска, понижувачка или застрашувачка средина, пристап или практика (член7).

(2) Глоба во износ од 600 до 800 евра во денарска противвредност ќе се изрече за прекршокот од став(1) на овој член на одговорното лице во правното лице, во државен орган, во органот на единицата на локална самоуправа или орган со јавни овластувања или на поединец кој во вид на регистрирано занимање врши определна дејност.

(3) Глоба во износ од 800 до 1000 евра во денарска противвредност ќе се изрече за прекршокот од став(1) на правното лице.

Член 39

(1) Глоба во износ од 400 до 600 евра во денарска противвредност ќе се изрече за прекршок на секој оној кој ќе го доведе во неповолна состојба лицето кое пријавило дискриминација или на било кој начин учествувало во постапката за дискриминација.

(2) Глобата од став (1) на овој член ќе се изрече на секој кој намерно во неповолна положба ќе го доведе лицето кое било сведок во постапката за дискриминација или одбило налог за дискриминаторско однесување

Глоба во износ од 600 до 800 евра во денарска противвредност ќе се изрече за прекршокот од став(1) на овој член на одговорното лице во правното лице, во државен орган, во органот на единицата на локална самоуправа или орган со јавни овластувања или на поединец кој во вид на регистрирано занимање врши определна дејност.

(3) Глоба во износ од 800 до 1000 евра во денарска противвредност ќе се изрече за прекршокот од став(1) на правното лице

Член 40

Глоба во износ од 400 до 600 евра во денарска противвредност ќе се изрече на одговорното лице во правното лице, во државен орган, или во орган на единицата на локалната самоуправа ако на барање на Комисијата во рок од 30 дена нема да достави податоци за дискриминацијата или не дозволи увид во спис (член 26 и 27).

VIII. ПРЕОДНИ И ЗАВРШНИ ОДРЕДБИ

Член 41

Овој закон влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во „Службен весник на Република Македонија,“ а ќе се применува од 01 јануари 2011 година.

